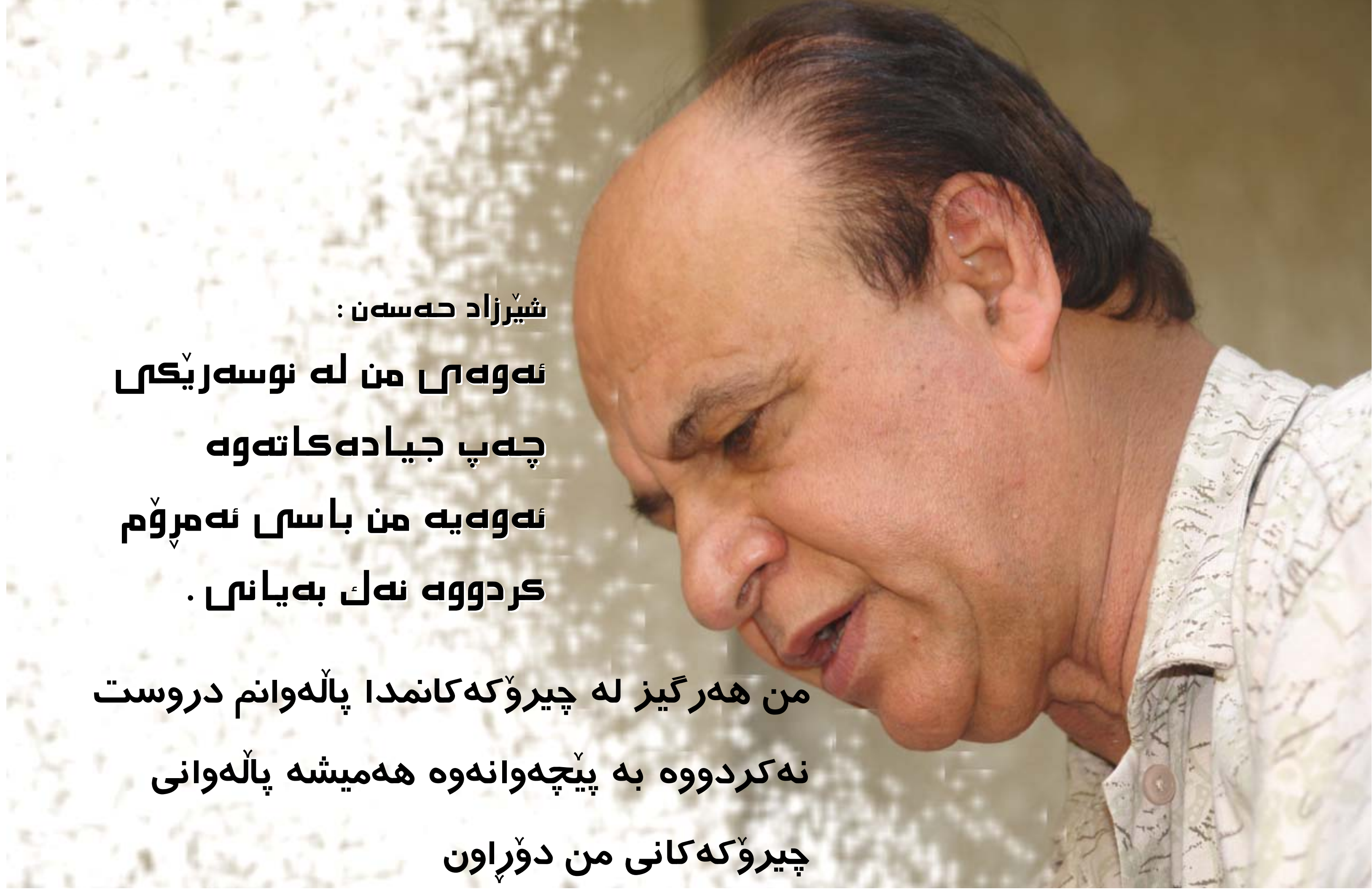

شێرزاد حەسەن :

ئەوەی من لە نوسەرێکی چەپ جیادەکاتەوە ئەوەیە من باسی ئەمرۆم کردووە نەك بەیانی .

من هەرگیز لە چیرۆکەکانمدا پاڵەوانم دروست نەکردووە بە پێچەوانەوە هەمیشە پاڵەوانی چیرۆکەکانی من دۆڕاون

لة قؤناغى زانكؤدا بڕيارمدا هةرضى خؤشةويستى هةية لة خؤمدا تةلآقى بدةم ضونكة هةستم كرد خؤشةويستى بة برسيتى ناكريت ، خؤشةويستى بة برسيتى درؤيةكى طةورةية

بەشی سسێیەم

دیداری مەریوان هەڵەبجەیی

فۆتۆ یاسین عومەر

● لەبەشی سێهەمی ئەم چاوپێکەوتنە تایبەتەی لڤین لەگەڵ مامۆستا شێرزاد حەسەن دا مامۆستا لەسەر چەند وێستگەیەکی ژیانی ئەدەبی و تایبەتی خۆی دەوەستێت، لەوەڵامی پرسیارەکانی لڤیندا مامۆستا باسی ئەو خەسڵەت و تێزانە دەکات کە ئەو لە نووسەرێکی چەپ جیادەکاتەوە، هەروەها باس لەیەکەم ئەزموونی چیرۆکنووسینی خۆی دەکات و بەشێوەیەکی تایبەتیش لەسەر قۆناغی زانکۆی دەوەستێت و زۆر بەجوانی و وەك ئەوەی هەمیشە لەگێڕانەوەکانی ئەودا بینیومانە بە سەبکێکی تایبەتی لەسەر ئەو سەردەم و قۆناغانە دەوەستێت، با وازتان لێبێنین خۆتان نوقمی ئەو ڕووداوانە بن .

لڤین: چی تۆ لە نوسەرێکی چەپ جیا دەکاتەوە، هەمیشە باس لە هەژاری و چەوساندنەوە و چینی پرۆلیتاریا دەکەیت و لە بەرهەمەکانیشتدا ئەمە رەنگی داوەتەوە، چی جیاتدەکاتەوە لەکاتێکدا هەردوکتان باس لە هەژاری و چەوساندنەوە دەکەن؟

شێرزاد حەسەن : پرسیارێکی زۆر زیرەکانەیە. بەلاّم من وەکو کامۆ دەڵێ لە مارکسەوە فێر نەبووم باسی برسێتی و نەگبەتی و نەهامەتی و بێبەشی بکەم، بەڵکو لە ژیانی پڕ لە مەینەتی خۆمەوە فێربووم، دەکرێ من لە لاوێتیما کەم و زۆر خوێنەری فکری وجودی بووبم، ناڵێم زۆر قوڵ بووم بەلاّم ئەوەندەی بوارم لە بەردەستدابووبێ شتێکم لە مارکسیزم خوێندۆتەوە، ئەتوانم بڵێم من لە فکری ئیسلامیش زۆر بە قوڵی کارم تیاکردووە، دوانزە ساڵ و ئێستاشی لەگەڵدابێ بەردەوام لەبواری ئەوەی پێیدەوترێت مەیدانی بازنەی ئایینی دەخوێنمەوە، بەلاّم من لەگەڵ ڕێوڕەسمی ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراو کە مارکسییەکان بڕوایان پێی هەیە کە ئەبێ پاڵەوانەکانم کرێکار بن یان وەك نەتەوەپەرستەکان دەڵێن ئەبێ پێشمەرگە یان جوتیار و پاڵە و کێشەی ئاغا بێ نییم، راستە من لە پێدەشتی کارمامزە کوژراوەکاندا باسی ئاغام کردووە، ئاغایەکی ناشرینیشە، بەلاّم من مەبەستم ئاغا نییە، مەبەستم دیسانەوە سیستمی پاتریارکی و سیستمی نێرسالارییە سیستمێکە کە ئێستاش ئیش دەکات و هێشتا ئێمە لەو قۆناغە دەرنەچووین، ئێمە وەکو پەیوەندی ئابوری کەمێك دەرچووین بەلاّم لە رووی ئەخلاقییەوە، لە رووی پێکهاتەی رووحیمانەوە ئەوەندە دەرنەچووین، بۆیە جیاوازیی من لەگەڵ نوسەرێکی چەپ لەوەدایە من هەرگیز گوێم لە ڕێوڕەسمی هیچ ئایدۆلۆژیایەك نەگرتووە ئەوەندەی گوێم لە دەنگی رۆحی خۆم گرتووە و ئەو کارەکتەرانەی هێناومن بەخوێن و گۆشتەوە بوونەوەرێکن لەسەر ئەم زەوییە ژیاون و لە پاڵمابوون. هەروەها من هاوارم نەکردووە " بڕووخی و بژی " من لەوڕووەوە بڕوام بە ڕیالیزمی سۆشیالیزم نەبووە کە دەبێ بانگەشە بۆ ئایندە بکەم و تۆ نوسەرێکی ئایندەخوازبم، من هەمیشە کار و جیاوازییەکەم لەوەدا بووە کە باسی بەیانییم نەکردووە

بەڵكو باسی ئەمڕۆم كردووە، باسی ئێستا و دوێنێم كردووە. ئەوان دەڵێن دەبێ تۆ باسی بەیانی بكەی چونكە بەیانیمان لەبەردەمدایە و ڕۆژگارێكی جوان بەڕێوەیە كە شۆڕشێكی پرۆلیتاری یا شۆڕشی كرێكاران بەڕێوەیە دەبێ تۆ خەڵك بۆ ئەوە هانبدەی. جیاوازییەكیتر ئەوەیە كە من هەرگیز سۆپەرمانم دروستنەكردووە، لە ئەدەبی ئەو برادەرانەی خۆیان بە چەپ دەزانن هەمیشە سۆپەرمان هەیە، لای من هەموو پاڵەوانەكانم بەنیئادەمی زۆر شكستەباڵن، نشوستی گەورەگەورەیان دیوە، هەرەسی گەورەگەورەیان دیوە، دۆڕانی گەورەگەورەیان دیوە. من هەرگیز نەهاتم پاڵەوانێكی كرێكارت بۆ دروستبكەم كە شۆڕشگێڕ بێت بەڵكو كاتێ باسی كرێكاریشم كردبێت واباسمكردووە كە لە هەموو چەكەكان داماڵراوە، ئەو چەكانەی خەڵك بەزۆر ئەیخاتە دەستی و ئەڵێ تۆ جەنگاوەری، من ویستومە بڵێم تۆ نە چەكت پێیە و نە جەنگاوەری بەڵكو پیاوێكی زۆر دۆڕاویت. بۆیە دەكرێ من جیاوازیم لەگەڵ ئەو برادەرە چەپانەدا ئەوەبێت من پاڵەوانی فەرامۆشكراوم زۆر هەن و پاڵەوانەكانی من ئەوانەن كە كەم كەس دەیانبینێ، هەمیشە لە گۆشە تاریكەكاندا دەژین، ئەمە بانگەشە نییە بۆ جۆرێك لەوەی خەڵك چۆن من دەخوێنێتەوە، بەڵام من هەستدەكەم كە ڕۆژێك لە ڕۆژان خوێندنەوەی كتێبێكی ماركسی فێری ئەوەی نەكردووم كە بەو پرگاڵ و راستەیە بنوسم كە ئەوان بە من بڵێن ئەم نوسەرێكی سەر بە چینی چەوساوانە، سەر بە چینی كرێكاران و جوتیارانە. ئەگەرچی خۆشم لەو چینەوە هاتووم، هەربۆیە من بەردەوام نووسەرێكی خیانەتكار بووم لە نەزەر ئەو چەپانەوە. پێیانووتم ئەو دواجار نوسەرێكە بڕوای بە پوچگەرایی هەیە، یا وجودییە، یان وردەبۆرژواییە، بۆیە من قەت لەلایان خۆشەویست نەبوومە و ناشمەوێ خۆشەویست بم.

لڤین: سەرەتای نووسینت چۆن دەستپێكرد و یەكەمین ئەزمونی چیرۆكنووسینت چۆن بوو ؟

شێرزاد حەسەن : چیرۆكێكی زۆر سادە بوو لە ساڵی 1975–1976 دا نووسیم، چیرۆكەكە ناوی (مامز) بوو، مامز ناوی ئافرەتە هەروەها ڕەمزی جوانیشە لە گۆڤاری (بەیان) دا بڵاوكرایەوە، زۆرم پێخۆشبوو كە چیرۆكێكم بڵاوكراوەتەوە. ئەویش تەنیا لە خەمێكی كۆمەڵایەتییەوە هاتبوو. كچێك بوو ناوی نەخشین بوو بە شوو دەدرا بە پیاوێكی وەرەمدار و پیر، بیرمە ئەو كچە باوكی نەبوو، تەنها پیرە دایكێكی هەبوو لەگەڵ سێ چوار خوشك و برا، من وەك گەنجێك لەبەرئەوەی دەرودراوسێ بووین زۆر بەزەییم بەودا دەهاتەوە، ئەوەش زۆر كارەسات بوو بۆ من كەبینیم خاڵێكی بە دەمانچەیەك فرۆشتی، واتە مارەیی و پێشەكی و پاشەكی ئەم كچە دەمانچەیەك بوو كە خاڵی لەو پیرە پیاوە وەرەمدارە وەریگرت بۆئەوەی شوی پێبكات و شووشی پێكرد. بەوپەڕی شەرم و ترسەوە جارجار یەكترمان دەبینی، هیچ شتێك لە بەینمانا نەبوو تەنها ڕێز و خۆشەویستی و بەزەییەكی زۆر بوو، من زۆرجار لەبەر دەرگا هەواڵییم دەپرسی، دوای ئەوەی بەشووش درا ئیتر من لە خەمێكی كۆمەڵایەتییەوە ئەو چیرۆكەم نووسی، باسی ئەو بەسەرهاتە ئەكەم. ئەوەی ڕاستییە لەو چیرۆكەدا من ئازارێكی زۆرم چەشت بەو كچەوە، ئەوەش زۆر سەیرە بەلای منەوە كە بۆ وا بیرمدەكردەوە، دواجار بە دایكم وت ئەم كچە بێنە بۆ من، بڕۆ بۆ خوازبێنی بۆ ئەوەی نەدرێ بەو پیرە، دایكم ئەوەی بە باوكم وت، باوكم وتبووی پێیبڵێ گوو بخوا. من دەمویست ڕزگاركەری ئەو كچە بم، لەو چیرۆكەدا باس لەوە دەكەم كە كوڕێك دەیەوێت قوربانی بە شتێك بدات، بەڵام دیارە بۆیان بهێنامایە نەمدەزانی چی لێبكەم (بەپێكەنینەوە) دەبوایە بە دیاریەوە دابنیشتمایە و بگریم، بەڵام شتێكی خۆش بوو، ئێستاش ئەو هەستەم هەر ماوە، هەستدەكەم هەرچی ئافرەتی تەنیا هەیە، دەبێ من مێردی بم، دەبێ دەسگیرانی بم، خۆشمبوێن، ڕێزیانلێبگرم. زۆرجار بە كەژاڵی خێزانم دەڵێم من دەبێ ملیۆنەها وردە پیاو بم بۆ ئەوەی هەر ئافرەتێكی تەنها لەهەر كوێ بێ من لە تەنیشتییەوە بم، بەمانا سێكسی و شەهوەتبازییەكە ناڵێم بەڵكو بەمانا ڕۆحییەكەی، بەمانای خەمهەڵگرتن بۆ تەنیایی ئافرەتێك، من هەر ئافرەتێكی تەنیا دەبینم وەكو زۆربا دەڵێ هەست دەكەم پێویستی بەوە هەیە یەكێك عاشقی بێت، كەسێك دۆستی بێت و خۆشی بوێت، ئەمەش زۆر خراپ ئازارمدەدات، من لە گەنجێتیشمدا وا بیرمدەكردەوە كە ئەگەر ژن بێنم خیانەتە لەگەڵ هەموو ئەو ئافرەتانەی كە تەنیان، من خوشكێكی بێوەژنم هەیە، جارێكیان لەناو پێخەفدا بووم بێتاقەت بووم، زۆر وێران بووم، خێزانەكەم پێیوتم بۆ بێتاقەتی ؟ پێموت ئێستا تۆ لەپاڵما ڕاكشاوی و من بیر لە خوشكەكەم دەكەمەوە كە بەبێ پیاو تەنیا ڕاكشاوە، بەردەوام بیر لە ژنە تەنیاكان دەكەمەوە، دیارە بیر لە پیاوە تەنهاكانیش دەكەمەوە، هەستدەكەم ئێمە هەموومان لەو كاتانەی كە جووتیش دەبین دەبێ ئەو كەسانەمان بیركەوێتەوە كە تەنهان، كەبەردەوام تێر نان دەبین هەست بەوە بكەین كە بەدڕەوشتین، چونكە لە شوێنێك كەسێك هەیە نان نییە بیخوات. من هەستدەكەم ئێمە هەمومان تا سەر ئێسقان بەدڕەوشتین لەبەرئەوەی تێرین، كە جلوبەرگمان هەیە، كە پۆشتەین، خەڵك هەیە رووتە، بەردەوام هەستدەكەم كە گەورەترین گوناهبارم لە سەر زەوی و حەزدەكەم بەردەوام بە خەڵك بڵێم ببورە، نازانم بۆ هەستدەكەم گوناهدەكەم كە نان دەخۆم، هەستدەكەم كە پڕبەدڵی خۆم لە باوەشی ئافرەتێكدام غەدر لە یەكێكیتر دەكەم كە ئەو بۆ نایكات یا بۆ نییەتی، بەڵام كە لە زانكۆ بووم بۆ ماوەی چوار ساڵ تا تەمەنی 29 ساڵی من تامی ئافرەتم نەكردبوو بەڵام بیرم نایە بەخیلیم بە كەسێ بردبێ كە عاشقە، هەستمكردووە حەقی خۆیەتی و خۆزگەم خواستووە منیش وەكو ئەوان وابوومایە و تەنیا نەبوومایە و منیش دۆستێك یان ئافرەتێك یا باوەشێكم هەبوایە. من دوانزە ساڵ بەوە دڵی خۆم دایەوە كەمنیش وەك ئەو پیرەمێردە ددان كەوتووانەی هەولێر كە لە مزگەوتەكانی كووران دەم دبینین بەردەوام خەونم بەوەوە دەدی خودا تاقیمدەكاتەوە و دواجار من لە بەهەشت حۆرییەكان دەبەم و پەرییەكان لە باوەش دەگرم، من بەردەوام لە خەونەكانمدا ئەو پەرییانەم رووتدەكردەوە.

لڤین : قۆناغی زانكۆ چەند كاریگەری لەسەر بەرهەمەكانت هەبووە ؟

شێرزاد حەسەن : كاریگەری زۆربوو، لەبەرئەوەی من كەوتمە ناو شارێكی جەنجاڵ كە ناوی بەغدایە، پڕبوو لە مزگەوت و تیاترۆخانە، لە سۆزانی و پاكیزە، پڕ بوو لە چەتە و دز و ئەوەی پێیدەوترێت گەواد، پڕبوو لە خەڵكی برسی و نەدار، لە دەوڵەمەندی گەورە، لە جادەی پان و كۆگای سەیر. شارێكی جەنجاڵ بوو و بۆ یەكەمجار من چوومە ناو دەزگایەك پێیدەوترێت زانكۆ، بۆ یەكەمجار ئافرەت لە تەنیشتت دادەنیشێ، بەڵام ئەوەی لەو چوار ساڵەدا زۆر سەرنجڕاكێشام ئەوە بوو كە بە ترس و شەرمەوە قسەمان لەگەڵ یەك دەكرد، ئەو بەینەی لە نێوان مێزەكاندا هەبوو مینرێژكرابوو، بەردەوام كوڕەكان بەیەكەوە دادەنیشتن و كچەكانیش بە تەنیا. لە یەكتری ئەترساین و شەرممان لە یەكتر دەكرد، وە ئەگەر لە ئاهەنگ و سەیرانەكاندا لەیەك نزیكدەبووینەوە دیسانەوە بە كۆمەڵێك ترس و شەرمەوە لەیەك نزیكدەبووینەوە، بەردەوام خەون و خەیاڵەكانمان بۆ خۆمان بوو، ئەو چوار ساڵە بۆ من خوێندنی ئەدەبی ئینگلیزی لە زانكۆیەكی وەك بەغداد لەژێر دەستی كۆمەڵێك پرۆفیسۆری شارەزادا ئاسۆی گەورەگەورەی لەبەردەم من كردەوە و تێیگەیاندم ئەوەی دە ساڵە من بە ناوی ئەدەبەوە كردوومە جگە لە گەمەیەك هیچیتر نییە، دوایی تێگەیشتم كە من

هیچ ئامرازێك و كەرەستەیەكی ئەدەبیم بەدەستنەهێناوە، دواتر ئەو شانۆ و رۆمان و شیعر و رەخنە و كتێبە فەلسەفییانەی كە دەمخوێندنەوە دەروازەیەكی زۆری بۆ كردمەوە. تێكەڵبوونم لەگەڵ كۆمەڵێك خەڵكی تر كە هەریەكە لە شارێكەوە هاتبوون كە زۆربەشیان هەروەكو من زەبوون بوون، هەستمكرد من تەنیا نییم كە برسیمە هاورێی لە خۆم برسیترم بینی، خەڵكی تێریشم بینی، ئیدی ئەو چوارساڵە ژیان بە هەموو رەنگاورەنگی و جوانی و ناشرینییەوە لە بەردەمما بوو، ئەكرێ بڵێم ساڵانێكی پڕ لە دەردەسەری بوو لەبەرئەوەی من دیسانەوە لەوێ بەجۆرێك لە كوللەمەرگی خوێندنم تەواوكرد، بەحاڵێكی زۆرناخۆش دەمتوانی سێ ژەمەكە نان بخۆم و هەندێ رۆژ ژەمێكم دەخوارد، بۆ من خوێندن لە بەغداد تەقینەوە و بینینی ئاسۆی تر و زمانێكی تر و شوێنێكی تر و سەرمایەیەكی گەورە بوو، بەلام ساڵانێك بوو بۆخۆم ناویدەنێم ساڵانی سەرەتای گومانكردنی گەورە لەو یەقین و باوەڕانەی بەهۆی سیاسەتەوە یان بە هۆی ئاینەوە بە من گەیشتبوون، ئیتر هێدی هێدی ئەو باوەڕانە دەلەقین و یەكە یەكە پایەكانیان دەرما و درۆكانم بۆ ساغ دەبووەوە و تێدەگەیشتم. لەو ساڵانەدا بوو كە بە دزییەوە یەك دوو ئافرەت هاتنە ناو ژیانم، بەلام لەگەڵیاندا تێكشكام لەبەرئەوەی دواجار خراپ منیان دۆڕاند، وەكو پێموتی من ئەوەندە ئاینپەروەر بووم جاری وا هەبوو لە زانكۆ بە مانگ و دوو مانگ سەیری كچم نەكردووە و لەوەشا من ئەزمونێكی سەیروسەمەرەم هەبوو. لەو ماوەیەدا بوو كە پورزایەكم بەڵێنی خۆشەویستی پێدام بەلام من زۆر سوك دۆڕاندم، ئەمە برینێكی زۆر گەورەی لا دروستكردم هەر لەو قۆناغەشدا بوو بڕیارمدا كە هەرچی خۆشەویستی و سۆز هەیە لە خۆما تەلاقی بدەم چونكە هەستمكرد خۆشەویستی بە برسێتی ناكرێت، درۆیەكی گەورەیە، پیاو كە برسی بوو خۆشەویستیكردن مەحاڵە ، خۆشەویستی بە سكی برسی وەهمێكی گەورە و درۆیەكی گەورەیە، بۆچی ؟ لەبەرئەوەی تۆ برسیتە، لەبەرئەوەی رووتیت، من لەوێ تێگەیشتم كەكەس بە برسێتی و بەڕووتی تۆی ناوێت.

لڤین : لە زۆر جێگادا باسی ئەوەت كردووە كە شانۆنامەی « لەچاوەڕوانی گۆدۆدا »ی ساموێل بیكیت كاریگەری زۆری هەبووە لەسەر ژیانت و گۆڕانكاری بەسەر ژیانتدا هێناوە، ئایا بەرهەمی نوسەرێكی تر هەبووە وەك ساموێل بیكت كاریگەری لەسەرت هەبووبێت و تا ئێستاش لەگەڵییدا بژیت ؟

شێرزاد حەسەن : بەڵێ، بەڵێ بۆ نمونە من كە ئاشنابووم بە فرۆید دەیان دەروازە و كۆشك و تەلاری فیكر و ناسینی ئادەمیزادی بۆ كردمەوە، یەعنی دەستیگرتم و ئەوەی تێگەیاندم كە خۆم نەخۆشێكی گەورەم، من تا فرۆیدم نەخوێندەوە نەمزانی كە نەخۆشم، بەلام كە فرۆیدم خوێندەوە كەوتمە سەر ئەوباوەڕەی بەر لە هەموو كەسێ ئەبێ خۆم تیمار بكەم و تیماری دەردەكانی خۆم بكەم چونكە من كابرایەكم تا سەرئێسقان نەخۆشم. برادەرێكم هەبوو ناوی حەیدەر كەریم بوو، شیوعی بوو، لەسەرەتای شەڕی ئێران عێراقدا لە دەشتی هەولێر كوژرا كوڕێكی زۆر بلیمەت بوو، زۆر هانیدام كە بچم ئەدەبی ئینگلیزی بخوێنم چونكە ئەو ساڵێك پێش من ئەدەبی ئینگلیزی تەواو كردبوو یەكەمین كتێبی بابەتی دیالێكتیكی ئەو داییێم، خوێندنەوەی ئەو كتێبە بە لانی كەمەوە سووكە گومانێكی لا دروستكردم، ئاشنابوونم بە ماركس یا بە ئەنگلس یا بە فرۆید یان بە سارتەر وەك فەیلەسوفێكی وجودی، هەر وێستگەیەك لەو وێستگانە، هەر نووسەرێك لەو نووسەرانە، هەر سەبكێك لەو سەبكانە دەستت دەگرێ و یارمەتیت دەدات، كە نووسەرێكی وەكو ناباتۆف، یان كە لۆلیتا دەخوێنیتەوە یان كە ئێچ دی لۆرانس یان جەیمس جۆیس یان ئەلبێرت كامۆ دەخوێنیتەوە دەزانی چەند گەورەن، دواجاریش ئاشنابوونم بە نوسەرێكی وەك هەمینگوای زۆر كاریتێكردم، من هەستدەكەم داستایۆفسكی بە قەد فرۆید قازانجی پێگەیاندووم لە ناسینی مرۆڤدا، لە وردبونەوە لە ناخی مرۆڤ، لە هەڵكۆڵین لە رۆحی مرۆڤ. رەخنەگرێك هەیە رستەیەكی جوانی هەیە دەڵێ لەوە ئەچێ كاتێك كە خودا مرۆڤی دروستكردووە داستایۆفسكی لە تەنیشتی دانیشتبێ. رەخنەگرێكی تر پێیدەڵێ وانییە، نەخێر لەبەرئەوەی كە داستایوفسكی كارەكتەرەكانی دروستدەكرد خودا لە تەنیشتی دانیشتبوو، واتە خودا لاسایی داستایوفسكی كردبوویەوە لە خەڵقكردنی كارەكتەرەكانی یان بونەوەرەكانی كە لە خۆڵ دروستیاندەكات، دواجار نووسەر ئەو بونەوەرەیە لە وشە نەك لە خۆڵ مرۆڤ دروستدەكات. وە وشەش لە خۆڵ زیندووترە، بۆیە هەر خوڵقێنەرێك كە دێت لە وشە مرۆڤ دائەتاشێ و دروستیدەكات ئەمیش سیحربازێكە. من بە درێژایی ساڵانی خوێندنەوەم لە تەمەنی دوانزدە سیانزە ساڵییەوە تا ئێستا هەستدەكەم سوپایەك لە نووسەر فێریانكردووم، هەم لە نووسەرانی رۆژئاوا هەم لە نوسەرانی رۆژهەڵات، بۆیەش زۆر لەنووسین دەترسم ئێستا لە هەموو كاتێ زیاتر لە نوسین دەترسم، هەستدەكەم پیشەیەكی یەكجار ترسناك و قورسە، ئەگەر رێزینەگریت رێزتناگرێ ئەگەر شەرمیلێنەكەیت شەرمتلێناكات، بەلام من ئەوەم باش بوو ئەو رۆژانەش كە ئاینپەروەر بووم ئەوەندە عەجوول بووم، ئەوەندە بزێو بووم خوێندنەوەی هیچ كتێبێكم بە حەرام نەدەزانی، وابزانم ئەمەیان سەرەتایەكی باش بوو كە من لە خوێندنەوە نەترسم و هیچ سەبكێكی ئەدەبی بە حەرام نەزانم، مەبەستمە ئەوە بڵێم سەرەتای پرسیار و گومان لەوێوە دەستپێێكرد كەتوانیم لە گۆمی جیاواز لە رووباری جیاواز لە دەریاچەی جیاوازدا مەلە بكەم و میوەی جیاجیا بخۆم ـ كە مەبەستم میوەی فیكرە ـــ وێرام لەدرەختی حەرام بخۆم، ئیتر ئەوانە زۆریان فێریان كردم.. من هەستدەكەم سەرەتای هەموو گۆڕانێك لە پرسیار و گومانەوە دەستپێدەكات، كۆمەڵگای ئێمەش كۆمەڵگایەكی زۆر یەقینفرۆشە و لە منداڵییەوە فێرماندەكەن ئێمە نە گومانبكەین نە پرسیار، هەربۆیە كۆمەڵگایەكی وەك كۆمەڵگای ئێمە زۆرجار نووسەر و هونەرمەندێك بەرهەمدێنێ كە یەقینفرۆشە و ئەوەش كێشەیەكی گەورەیە .. من وەكو پێموتی بە تەنیا ساموێل بیكت نەبوو كاریگەری لەسەرم هەبوو، من بەر لە خوێندنەوەی لەچاوەڕوانی گۆدۆدا قۆناغێكی زۆر حەساس و پڕ لە تەنگ و چەڵەمەی گەورەی فكرییدا دەژیام و كەوتمە بەینی ئەوەی كە من تا ماوم روو لە ئاسمان بم یان بێمەوە سەیری بنپێی خۆم بكەم كە پڕە لە چڵپاو و قوڕاو و زەلكاو، چونكە ئەگەر سەیری ئاسمان بكەیت نازانیت لەژێر پێت لەسەر زەوی چی هەیە، من ساڵانێكی زۆری تەمەنم هەر سەیری ئاسمانم كردووە و بۆ یەكەمجار ساموێل بیكت فێریكردم كە سەر زەوی چەنێ خوێناوی و چەنێ كوشتارگا و چەنێ نەگبەتی و برسێتی و نەهامەتی

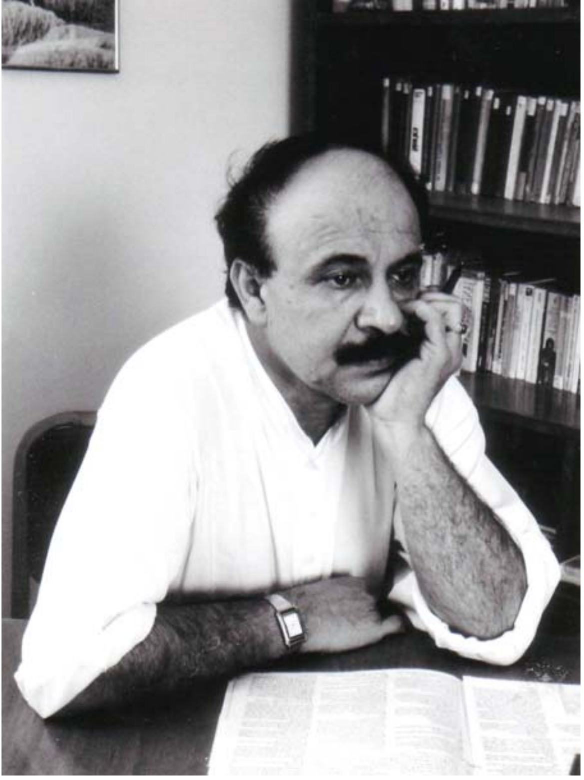

تیایە.. ئەو فێریکردم گومان بکەم، فێریکردم لەسەر زەوی بەزەییەك نیە، مرۆڤ گیرۆدەیە و تووشبووە و فڕێدراوەتە ناو فەزایەك، ناو پانتاییەك بەبێ چەك و بێ کەرەستە و بەبێ زمان .. ئەو یەك شتی گەورەی لا دروستکردم و تێیگەیاندم کە مێژووی مرۆڤایەتی بە تەنیا و ئێستەشی لەگەڵدا بێت خەونی فریادڕەسیی هەیە، خەونی رزگارکەری هەیە و مرۆڤ بە درێژایی مێژوو درۆی لەگەڵدا کراوە کە رۆژێك دێت فریادڕەسێك رزگاریدەکات. ئەو فێریکردم کە هەرگیز من نە لەسەر زەوی و نە لە ئاسمان چاوەڕێی فریادڕەسێك نەبم ئەوە گەورەترین و جوانترین گومان بوو لە ژیانی مندا کە ئەو کابرایە فێریکردم .. من وێنەکەیم لە ژوورەکەمدا هەڵواسیوە و هەموو رۆژێك دەبێت سێ جار سەیری ئەو پیاوە روخسار چرچولۆچە بکەم کە گەورەترین وانەی فکری فێرکردم، فێری گەورەترین گومان و جوانترین گومانی کردم.

لڤین: ئەو پێشوازییەی کە لە لایەن خوێنەوارانەوە لە یەکەم کۆمەڵە چیرۆکت (تەنیایی) کرا نەیترساندی ؟ نەبووە هۆی ئەوەی کە بە حەزەرەوە بنوسیت و زیاتر حەساس بیت لەبەرامبەر چاپ و بڵاوکردنەوە ؟

شێرزاد حەسەن : با، رۆڵی هەبوو، چونکە من وەك نوسەرێك کە لاو بووم و تازە هاتبوومە مەیدان لە ماوەیەکی کورتدا سێ هەزار کتێبم بڵاوکردەوە و رەواجی هەبوو، ئەم کتێبە خوێندرایەوە و قسەی لەسەرکرا. من چاوەڕێمنەدەکرد باش بخوێندرێتەوە، یەعنی گومانم لە بەهرەی خۆم هەبوو، تا ئێستاش ئەو گومانەم ماوە و نەڕەویوەتەوە، بەڵام تۆ کە خوێنەرت هەبوو، واتە چاودێرت هەیە و دەبێ رێزیبگریت و شتی خراپی نەدەیتێ، چونکە ئەگەر تۆ لەسەر خۆراکی باش ــ مەبەستم خۆراکی فیکرە ــ راتهێنابێ و لە پڕ خۆراکێکی خراپی بدەیتێ دەیکوژیت.. مەسەلەیەکیتر ئەوەیە رەنگە کۆمەڵگای کوردی کۆمەڵگایەك بێت کەلتوری خوێندنەوەی تیا نەبێت، بەداخەوە تائێستاش لەوبوارەدا زۆرهەژارین ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەو سیستەمی پەروەردەیەی کە مرۆڤی تیا دەکرێ بە دوژمنی کتێب، من ئێستاش بەو سێ منداڵەی خۆم دەڵێم تکاتان لێدەکەم، ماچتان دەکەم کتێبتان خۆشبوێ .. من دەزانم دڵیان تۆراوە لە کتێب، ئەوەش پەیوەندی هەیە بە سیستەمی پەروەردەوە، من زۆرجار بە هیلاکی دەمەوێ کتێبیان لەلا خۆشەویست بکەم، ئەگەر من ئەوە منداڵەکانم بن دەبێ حاڵی کەسێك چی بێت کە کتێب لەماڵەکەیدا نییە؟! سیستەمی پەروەردە سیستمێکی سەقەتە، سیستەمێکە خەڵك دەکا بە دوژمنی کتێب و مەعریفەت و فیکر و ئەدەب، لێرەشدایە من هەستدەکەم رەنگە ئێمە بەختەوەرترین نوسەرمان 500 یان 1000 دانە کتێب چاپبکات، ئەمەیان سەیرە و ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی کلتوری خوێندنەوە بەڵام هەستدەکەم و لەوە دەچێ لێرەولەوێ کەموزۆر بخوێندرێمەوە و دڵنیام تۆ وەك خوێنەرێك باشتر دەزانی، تۆ لە تارانیشیت و دەزانیت و خۆشم هەواڵمپێدەگا کە شتەکانم دەخوێنرێنەوە و رای جیا هەیە لەسەر من، رای خراپ هەیە و رای باشیش هەیە، بەڵام من وەك نووسەرێك تەنانەت ئەو رەخنانەشی کە دەنووسرێن وەڵام نادەمەوە و ناشتوانم وەڵامیان بدەمەوە لەبەرئەوەی لە دەرەوەی تۆشەوە خەڵك دەبێت قسەی خۆی بکات بە باش یان بە خراپ.

لڤین: من لەگەڵ ئەو رایەتدام کە لە کۆمەڵگای ئێمە کلتوری خوێندنەوە نییە، رەنگە بەس تەنیا کۆمەڵگا کوردی نەبێت و بەشێکی زۆری وڵاتانی رۆژهەڵاتیش بگرێتەوە بۆ نمونە چل ساڵ لەمەوپێش کۆمەڵگای ئێرانی کە ژمارەی دانیشتوانەکەی نەگەیشتوەتە چل ملیۆن تیراژی کتێبی بیست هەزاربووە بەڵام ئەمڕۆ ژمارەی دانیشتوانی حەفتا ملیۆنە تیراژی کتێبی باشترین نوسەریان دووهەزار دانەیە، ئایا پێتوانیە ئەم قەیرانی خوێنەرە بەشێکی زۆری بگەڕێتەوە بۆ هاتنە ناوەوەی ئامێری کارەبایی و تەصویری تازە بۆ نمونە ئینتەرنێت، سەتەلایت، ڤیدیۆ سیدی، ...هتد؟

شێرزاد حەسەن : ئێستا ئامێری وێنە شەڕێکی گەورە لەگەڵ وشەدا دەکات، ئەمڕۆکە ئەو تەکنەلۆژیا نوێیە خەڵك ئەبا بەرەو خۆی و سیحری وێنە و سیحری تەلەفزیۆن و سیحری ڤیدیۆسیدی و سینەما و سیحرەکانی تر خەڵکیان سەرقاڵ کردووە، بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە کتێب جێگای لەق بووە، من بیستومە باشترین شاعیری فەرەنسی 500 کتێب چاپدەکات و شیعریش ئەمڕۆ رەنگە ئەو رەواجەی نەبێ لە دنیادا، بەس ئێستاش رۆماننوس هەیە وەکو مارکیز بە ملیۆنەها کتێب چاپدەکا و جاری وا هەیە چاپی دەیەم و بیستەم و سییەمیش دەکرێ. بەداخەوە ئامارێکمان لەبەردەستدا نییە بەڵام بەگشتی من هەستدەکەم ئەوەی پەیوەندی بە کوردەوە هەبێت تا ئێستاشی لەگەڵدا بێت کلتوری خوێندنەوە لەناو کورددا نییە، بەس تۆ دەتوانی بڵێی لە روسیا کلتوری خوێندنەوە هەیە، ئەتوانی بڵێی لە وڵاتانی ئەسکەندەنافیا لە منداڵییەوە رادەهێنرێن لەسەر خوێندنەوە، سوید کلتوری خوێندنەوەی هەیە، روسیا هەیەتی، کورد نییەتی، رۆمانی ئینگلیزی لە سەدەی حەڤدەوە گەورەترین ژمارەی خوێنەری ژن بووە، سەرەتای رۆمانی ئینگلیزی لەو ژنە ئەرستۆکراتی و خانەدانانەوە دەستپێکرد کە شەوورۆژی درێژیان بە خوێندنەوەی رۆمانەوە بەسەر بردووە، خوێنەری رۆماننوسەکانی ئەو سەردەمە ژن بوون،ئێمە ئەبێت نەخشەیەکمان هەبێت کە بزانین لە کوێدا کلتوری خوێندنەوە پاشەکشێ دەکات و لەکوێدا بەرەو پێش چووە، بەداخەوە من ئامار و نەخشەیەکم لا نییە بەڵام تەنها ئاگام لە کوردە و هەستدەکەم بە نیسبەت ئێمەوە کلتوری خوێندنەوە نییە و ئەمەش نەهامەتییە و رەنگە تا ساڵانێکی دوور وا بڕوات، بەڵام سەبارەت بەوەی ئێستا تۆ دەڵێی دنیا گۆڕاوە وەکو پێموتی ئەو شتانەی کە بەچاودەبینرێن کاریگەرییان هەیە، وێنە شەڕێکی گەورە دەکات لەگەڵ وشەدا، بەڵام با دڵخۆش نەکەین بە کلتوری خوێندنەوە لە رۆژئاوا، چونکە ژمارەیەکی یەکجار زۆر خوێنەر هەیە بەس چیرۆکی پۆلیسی ئەخوێننەوە بۆ لەزەت و بۆ تام و بۆ چێژوەرگرتن لە هونەری گرێچنی، رۆمانی سێکسی ئەخوێننەوە، ئەو رۆمانە سێکسیانەی کە تەنها وروژاندنی سێکسی تیایە، دیارە ئێمە تۆزێك لەمەوبەر باسی سێکسمان کرد سێکس شتێك نیە ئەوەندە سادەوسوك و ئاسان بێت، کە تۆ باسی سێکس دەکەی، باسی پەیوەندی نێر و مێ دەکەیت و لە باڵاترین دۆخدا باسی دەکەی ئەگینا دەیان رۆمان و چیرۆك و فیلمی سێکسی هەیە تەنیا بۆ لەزەتبەخشینە و بۆ وروژاندنێکی کاتیە، بۆیە من هەستدەکەم لە رۆژئاواش کەدەڵێن کلتوری خوێندنەوە هەیە خوێنەرەکانی جیا ئەکرێنەوە و ئەوانیش خانەی خۆیان هەیە، هەیە بەس چیرۆکی ئەڤینداری سادە ئەخوێنێتەوە و هەیە خوێنەری مارکیزە، لەرۆژئاوا خەڵکانێك هەن کە رۆمانێکی مارکیز دەردەچێ بە دوایا وێڵ دەبن، کەواتە لێرە خوێنەرەکان جیادەبنەوە، بەڵام سەبارەت بە دنیای ئێمە من هەروای دەبینم کە کلتوری خوێندنەوە لە نزمترین ئاستدایە، هەستیشدەکەم پەیوەندی بە بوون و نەبوونەوە هەیە، کڕینی کتێب واتە نەبونی پارەش بۆخۆی کێشەیە، زۆرجار لەناو کۆمەڵگای کوردیدا راپرسی دەکرێت و ئەوانەی بەشدارن دەڵێن پارەمان نیە کتێب بکڕین بەڵام رەنگە ئەوە بەو مانایە نەبێ کە دەستکەوتنی کتێب مەحاڵ بێت، رەنگە ئەوە جۆرێك بێت لە خۆدزینەوە بەڵام خۆ ئەوەش راستییەکی تیایە، رەنگە جاری وا هەبێت بتەوێ کتێبێکی باش بکڕیت، بەڵام پارەی کەمت پێ بێت لەو کاتەدا پێویستە نانێك بخۆیت نەك کتێبێك بخوێنیتەوە، وە لەو کاتەدا نانەکە پێویست تر دەبێت لە کتێب.